

domovina po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroškem, po Benečiji in po ogrski Sloveniji prirodnih krasot ali znamenitih stavb, narodnih noš, bi moralo biti ilustrovano v »Slovenski zemlji«. — In seveda bi tudi papir moral biti solidnejši, močnejši in elegantnejši! Sploh bi morala vsa zunanja oprema biti moderna. Dandanes se zahteva v tem oziru že nekoliko več tudi pri nas, nego se je zahtevalo pred kakimi tridesetimi leti. »Slovenska zemlja« bi morala biti knjiga, ki bi že po svoji vnanjosti imponovala; morala bi biti knjiga za salon in za posebno diko vsaki knjižnici! Vse to bi seveda stalo nekoliko več denarja. No, naše ponižno mnenje je, da bi se za — »Slovensko zemljo« že smelo tudi nekaj žrtvovati, saj tako hitro se bržčas ne bo izdajalo spet enako delo. Poglejmo samo, v kakih elegantnih oblikah izdajejo svoje publikacije Čehi! Kako eleganten je n. pr. tudi najnovejši »Zemljopis Hrvatske«, ki ga izdajeta profesorja Hirc in Hranilović! Skrajni čas je, da se tudi v tem oziru mi Slovenci nekoliko — modernizujemo!

H kritikam moje »Beneške Slovenije«. Raznim gg. kritikom odgovarjam kratko samo to-le:

1.) Farnih arhivov na Furlanskem sploh ni (izvzemši cerkvene matice). Tu pa tam imajo kako listino, in take zvesto čuvajo, ali vse to je že izcrpljeno in natisnjeno v zbornikih »Pagine friulane«, »Monografie friulane«, »Slavia italiana«, ki so prinesli listine doslovno prepisane. Tudi ono, kar je natisnjeno v prigodnostnih publikacijah, n. pr. različne »Nozze« prinašajo ponatisnjene dokumente. Vse to torej niso nikakršne »kompilacije«, nego viri. Kaj se je zgodilo s šentpetrskim župnijskim arhivom, je povedano na strani 171.

2. Da je v Italiji občevanje med ljudstvom in duhovniki mnogo prisrčnejše, bolj po domače, tega seveda naši duhovniki ne morejo razumeti; vse podatke, katere sem podal o tem občevanju, slišal sem iz ust goriških duhovnikov; (vsako nedostojnost sem seveda zamolčal).

3.) O »neprebavljenosti« bi ne mogel govoriti tisti, ki ve (kakor n. pr. g. Iv. Trinko), da sem se s tem predmetom pečal že petnajst let (torej več nego »nonum«) in porabil vse izšle spise.

4.) Preveč popravkov: Ali naj bi jih bil rajši izpustil, če n. pr. tiskar-niški korektor popravlja: Kornal/ta mesto »Kornal/ta« (primeri »Noth«) ali pa »Dolenja Otlica«, mesto Dol — Otlica.

5.) Zemljevid slovenskih zemelj izda »Matica«, kakor znano, v kratkem.

Podob obsega B. S. 15, ali dve sta tako mali, da zaležeta le za eno. Od teh je »Slov. Matica« tri nalašč naročila pri Angererju (in te so v knjigi tudi najlepše), štiri je dobila na posodo od tvrde Šimaček v Pragi, a ostale je morala »Slov. Matica« (ne Rutar!) kanoniku dr. Lampetu drago plačati.

Pri onem, kar je iz »Dom in Sveta« prevzeto (seveda z izrecnim dovoljenjem pisateljevim), so koj v začetku navedene številke 2, 3, 6, 7 in 8, in te obsegajo gotovo več, nego je mogoče natisniti na strani 25.—41. Ben. Sl., in med tem besedilom je še pet podob pa več odstavkov, ki niso iz »Dom in Sveta«. Med navodili pa je natisnjeno tudi vse, kar je bilo iz raznih drugih slovenskih listov prevzeto in na dotičnih mestih navedeno, pa tudi še nekaj takega, kar dosedaj ni bilo nikjer natisnjeno. Tako naj n. pr. g. Koblar pove, kje je bil v »Dom in Svetu« (ali kje drugje) natisnjen odstavek na str. 58. »Ben. Slov.«: »Med prvimi vzroki i. t. d.« Trinkov popis je kritično porabljen

(izpuščeno je vse to, kar ne spada strogo k stvari), drugače razvrščen in po potrebi popolnjen (n. pr. glede Sv. Volbenka str. 29). In ali je ves »krajepis« iz »Dom in Sveta« prepisan?

Nekaj, kar je pa doslovno prepisano, je pa vendar pozabil g. K., in to so krajevna imena, ki so posneta po ital. spec. karti! In kaj šele površje »Ben. Slov.«, ki je čisto mehanično (brez peresa in svinčnika) izmerjeno s planimetrom po omenjeni karti?

S. Rutar.

Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil Vl. Levec. Zvezek I. Sešitek I. Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1900. Narodna tiskarna.

Mene se poloti vselej nekaj kakor domotožje po polpreteklih ljubih časih, kadar mi pride kak Kersnikov spis pred oči; zdi se mi, kakor bi se bil sešel po dolgem času spet z dragimi znanci, kadar čitam kaj njegovega. In mislim, da jih ni malo, ki se jim bo godilo isto tako kakor meni. Zato pa upam tudi, da se bodo Kersnikovi spisi razpečavali tako kakor dozdej le še malokaterega slovenskega pisatelja.

Veliko res ni to življenje, ki nam ga predočujejo Kersnikovi umotvori, a pristno je zato, in kakor bi bilo smešno, ako bi kdo trdil, da je tisti slikar večji umetnik, ki nam je naslikal cesarjevo podobo, nego n. pr. tisti, ki si je izbral za predmet kakega gosjega ali kravjega pastirja, tako bi bilo nespametno, če bi hotel očitati kdo Kersniku, da se ni nikdar prav dvignil nad kmečki ali malomestni milje in da nam je slikal samo ljudi, kakršne srečavamo po vseh kotih. Kersnik je bil prepričan, da mora naša umetnost poganjati iz naših tal, iz naše domače zemlje, in zato se ni bavil s krogi, ki nimajo z našim narodom, z našo krvjo ničesar opraviti.

Pri Nemcih je zdaj takozvana »vaška povest« v najlepšem cvetu. Že dalje časa odmeva po njihovi literaturi klic, da razširjaj vsak domači umotvor v onj domače ruše! Saj res pulzira življenska moč najkrepkeje v tistih krogih, v katerih se je človek še najmanj oddalil od narave, in razni novelisti se niso sramovali, spustiti se z višave spet v nižavo . . .

Naj me ne ume nihče krivo! Gorenje besede skrivajo morda nekaj opomin na nekatere naše mlajše pisatelje, nikakor pa nimajo namena, komu kaj očitati! Jaz nikakor ne zahtevam, da naj nam opisujejo naši pisatelji samo kmečko ali malomestno življenje. Tisto življenje, ki ga kdo pozna, naj nam opisuje.

Ni je v naravi stvari, ki bi ne zaslužila biti predmet umotvoru bodisiže katerekoli vrste, da, jaz mislim celo, da so vse stvari v tem oziru istovredne! Baš radi tega pa bi jaz svaril spet pred ono enostranostjo, ki se tako rada pojavlja v slovstvu in pri drugih umetnostih tako pri nas, kakor pri drugih narodih. Kamor se zaleti človeštvo, tam obtiči, dokler ne pride kdo in ga z dvigačem ne vrže spet v drug ekstrem . . .

Umetnost mora imeti pred vsem prostosti, in umetnik mora delati z odprtimi očmi! Umetnik mora videti vse, a mi gledamo tako radi samo v eno stran! Kamor se nam pokaže s prstom, tja strmimo, umetnost pa trpi pod tem . . .

Zato pa jaz tudi nisem za to, da bi se slikali zgolj le navadni, vsakdanji ljudje! Zakaj, ko pa se dejstvo ne da utajiti, da producira človeštvo tudi ne navadne, velike značaje! Ko bi poskusil dandanes kak pisatelj opisavati nam heroizem, bi se mu morda naravnost posmehovali, in vendar — koliko heroizma je tudi dandanes na svetu! Zakaj bi torej ne obrnili naši umetniki včasih spet tudi do takih ljudi svojih oči? . . .